

NAPRED. Národný zábavník mládeže slovenskej na rok 1871.

Liptovský Mikuláš: Spolok Martina Rázusa, 2021. ISBN 978-80-973987-0-5.

Vo väčšine publikácií, ktoré sa zaoberajú problematikou slovenského literárneho realizmu, resp. jeho nástupom v druhej polovici 19. storočia, možno nájsť o almanachu *Napred* (1871) viac či menej relevantných informácií. Väčšinou sú faktografického charakteru, prípadne sa viažu k približovaniu súvislostí a kontextov s nástupom realizmu v slovenskej literatúre a k prehodnocovaniu slohovo-estetických princípov štúrovského romantizmu, k výmene literárnych generácií, teda k sporu novej, mladej generácie autorov s mentormi literárnej tradície. Pôvodní zostavovatelia skoncipovali finálnu podobu almanachu v sedemdesiatych rokoch 19. storočia a ich texty sú dnešnému čitateľovi (napr. študentovi z akademického prostredia) prezenčne nie vždy dostupné (ojedinelé exempláre sú hlavne v študovniach najväčších či vedeckých knižníc na Slovensku). Uvedený diskomfort sa snažili odstrániť vydavatelia zo Spolku Martina Rázusa (2021), samozrejme pri príležitosti pripomenutia si 100. výročia úmrtia Pavla Országha Hviezdoslava a 150. výročia vydania almanachu *Napred* – a realizovali jeho reedíciu. „Keď sa blížilo 100. výročie úmrtia Hviezdoslava, uvedomil som si, že je tento rok zároveň aj 150. výročím od vydania almanachu *Napred*. Nahovoril som svojich dvoch kamarátov [Antona Baláza, Jána Juráša – pozn. J. B.], aby sme skúsili vydať toto dielo vo faksimilnej podobe. Hviezdoslav si zaslúži, aby sme si ho pripomínali,“ skonštatoval prekladateľ Stanislav Vallo na prezentácii faksimilného vydania almanachu.

Čo sa týka obsahu nanovo vydaného almanachu, tak ide vo veľkej miere o reprint, naskenovanú i vytlačenú pôvodnú publikáciu v modernejšom formáte, s dôrazom o čo

najväčšie zachovanie autenticity i pôvodnosti primárneho dokumentu. Z toho dôvodu sa iba mierne korigovala farba skenovaných dokumentov, ale aj to iba s veľkým dôrazom na čo najväčšiu koreláciu s originálom. V publikácii nechýba ani jeden z pôvodných textov, je tam i autentická dedikácia, pôvodný obsah a erráta.

Súčasťou nanovo vydanej publikácie sú však aj ďalšie cenné kapitoly, ktoré pripravila literárna historička Dana Hučková. Čitateľ ich môže odlíšiť aj vizuálne – farba ich strán je úplne iná od reprintu almanachu. D. Hučková ich skoncipovala systematicky a hlavne pragmaticky. Najskôr priblížila autorov z almanachu výstižnými biografickými portrétmi, poukázala na ich najvýznamnejšie diela a konkretizovala texty, s ktorými sa prezentovali v almanachu. Išlo o túto skupinu autorov: Koloman Banšell, Pavol Országh Hviezdoslav, Samuel Štefan Medvecký, Daniel Jonatán Záboj Lauček, Ján Alexander Fábry, Miloslav (Miloš) Bazovský, Andrej Sokolík, Jozef Škultéty, Pavol Peter Zoch, Martin Turčan a Titus Barbierik. Následne v kapitole *Almanach Napred v dobových novinách, časopisoch a korešpondencii* uviedla D. Hučková prepis dokumentov, ktoré akýmkoľvek spôsobom súviseli s *Napredom*. Jej precízna heuristika viedla k zaujímavému príbehu prameňov od oznamu P. O. Hviezdoslava, ktorým v Národných novinách realizoval nábor autorov, ďalej viedol cez kritické reakcie Jozefa Miloslava Hurbana i Andreja Truchlého-Sytnianskeho, akceptačno-podporné postrehy Jozefa Nedobrého a ukončila ho zlúčeným postojom zostavovateľov almanachu redaktorovi Orla, publikovaným v Dennici. V osobitnej časti (*Almanach Napred v záznamoch a korešpondencii zostavovateľov*) uviedla ešte zdroje informácií z prepisu konceptu Hviezdoslavovej odpovede J. M. Hurbanovi, Banšellove kontextualizované i objasňujúce postoje P. O. Hviezdoslavovi.

Osobitná kapitola *Doslov* je skoncipovaná ako vedecká štúdia o kontextoch i súvislostiach nástupu realizmu v slovenskej literatúre s literárnohistorickým reflektovaním *Napredu*, no je i interpretačným zdôvodňovaním významu, povahy, charakteru almanachu i polemiky, ktorá vznikla v súvislosti s jeho vydaním. Nechýba rozsiahly, no kategorizovaný súpis prameňov i literatúry k ďalšiemu štúdiu.

Publikácia ako celok môže výrazne prispieť nielen k popularizácii samotného almanachu, ale i problematiky slovenskej literatúry na prelome 19. a 20. storočia. Z pragmatických dôvodov by som ju nasmeroval nie iba k čitateľom dobovej poézie, ale aj na akademickú pôdu, kde môže plniť aj úlohu seriózneho študijného materiálu.

Jozef Brunclík

ODEHNALOVÁ, Lenka. *Dostojevského Deník spisovateľa v kontextech a konfrontáciach*.

Brno: Masarykova univerzita, 2023. ISBN 978-80-280-0213-8.

Tvorba F. M. Dostojevského má nadčasový charakter a jeho poviedky, romány i publicistická činnosť sú vedcami analyzované z rôznych uhlov pohľadu – literárnovedného, psychologického, teologického atď. *Denník spisovateľa* (1873 – 1881) je pozoruhodným publicistickým a multižánrovým počínom autora. Tento komplexný celok obsahuje rad žánrových útvarov – od článkov cez fejtóny až po poviedky –, ktoré boli aj samostatne vydané (*Bobok*, *Krotká*, *Sen smiešneho človeka*). Možno ho vnímať ako svedčenie samotného Dostojevského (Гришин, 1971), spájajúcu témy ako (ne)kompatibilita Východu a Západu, Eurázia či rozpad spoločnosti (Узарева, 2011), umožňujúce náhľad do hĺbky ľudskej duše (Кузьмина, 2020).

Lenka Odehnalová, autorka monografie *Dostojevského Deník spisovateľa v kontextech a konfrontáciach*, patrí do mladej generácie českých (česko-slovenských) dostojevskológov. Jej vedeckú činnosť ovplyvnila v začiatkoch nitrianska rusistická škola¹ a následne aj brnianska slavistika,² osobitne dielo Ivo Pospíšila – jej školiteľa a mentora. Do roku 2023 sa aktívne podieľala aj na činnosti Katedry ruského jazyka a literatúry Univerzity Hradec Králové, v súčasnosti pôsobí primárne na Univerzite obrany v Brne. Okrem vedeckej a pedagogickej činnosti sa venuje editorskej a redaktorskej práci ako výkonná redaktorka vedeckého časopisu *Nová rusistika* (Brno, Česká republika). Vo výskume sa zaoberá súčasnou ruskou literatúrou či genológiou, ale ťažiskom jej bádania je osobnosť a dielo F. M. Dostojevského. Parciálne články k danej problematike publikovala tak v zborníkoch (*Slovanský literární svět: kontexty a konfrontace I.*, 2015; Лесков и вокруг. Контексты творчества и состояние современного лесковедения, 2017; Ф. М. Достоевский: состояние исследования и современное значение, 2019), ako aj v odborných periodikách (*Folia Litteraria Rossica*, *Slavica Litteraria*, *Philologia Rossica*, *Nová rusistika*).

Recenzovaná monografia je členená do piatich nosných kapitol (s podkapitolami): *Poetika Dostojevského Deníku spisovateľa* (s. 20 – 57), *Dostojevského Deník spisovateľa*

¹ Autorka získala v roku 2010 magisterský titul na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre, kde o dva roky neskôr obhájila aj titul doktor pedagogiky (PaedDr.). Obe témy prác (diplomovej a rigorózne) boli úzko spojené s tvorbou F. M. Dostojevského.

² V roku 2021 autorka obhájila v Ústave slavistiky Masarykovej univerzity v Brne dizertačnú prácu s názvom *Dostojevského Deník spisovateľa v kontextech a konfrontáciach. Žánry – témata – motivy – recepcie*, ktorá slúžila ako základ pre recenzovanú monografiu.